

Egypt před volbami

Bývalý egyptský prezident Hosni Mubarak vládl v zemi faraonů přes 30 let. Jeho vláda započala v roce 1981 a skončila v únoru 2011. Vlna protestů proti korupci, nedostatku svobody projevu, inflaci a velké nezaměstnanosti spláchla Mubarakův režim a naplno odstartovala tzv. Arabské jaro. Dne 20. března 2015 začnou v Egyptě již druhé volby v post-mubarakovské éře. Současnou politickou situaci v Egyptě popisuje nový Čtrnáctideník.

Referendum 2011

První důležitou porevoluční událostí bylo referendum o nové ústavě. To proběhlo pouze měsíc od únorového svržení prezidenta Mubaraka. Prezidentský úřad byl výrazně omezen na pravomocích, délka prezidentského období byla zkrácena z 6 na 4 roky a prezident mohl být zvolen maximálně dvakrát za sebou. Výrazně posílily pravomoci Nejvyššího soudu, který má nyní poslední slovo při vyhlášení výsledků voleb. Podle nové ústavy Nejvyšší soud může přezkoumat rozhodnutí prezidenta, když se rozhodne vyhlásit stav nouze. Pro novou ústavu hlasovalo 77,27 % hlasujících, proti bylo 22,73 %. Překvapivá nízká účast (41 %) předznamenala, že revoluce zdaleka není u konce.

Parlamentní volby 2011

První svobodné parlamentní volby proběhly ve třech etapách: 28. listopadu 2011, 14. prosince 2011 a 3. ledna 2012. Pro volební systém byla zvolena kombinace poměrného listinného a jednokolového většinového systému. Zjednodušeně se do 498 členného Lidového shromáždění (*Maglis Al-Nowwab*) volilo z 2/3 poměrně a z 1/3 většinově. Z terminologického hlediska je egyptský smíšený volební systém charakterizován jako navrstvení (*superposition*). Do horní komory parlamentu (*Maglis Al-Shura*) proběhly volby ve dnech 29.-30. ledna 2012, druhé kolo pak 14.-15. února 2012.

Celkové výsledky voleb do Lidového shromáždění byly vyhlášeny 22. ledna 2012. Jasnou většinu získaly islamistické strany, které obdržely 2/3 všech hlasů. Nejvíce hlasů (37,5 % - 235 křesel) obdržela Demokratická aliance pro Egypt - v této alianci islámských stran získala nejvíce křesel Strana svobody a spravedlnosti (*Freedom and Justice Party*), a to 213. Na druhém místě skončil Islámský blok s 27,8 % hlasů (123 křesel).

Tento blok vedla Strana světla (*Al-Nour Party*), která získala 107 křesel v rámci celého Islámského bloku. Egyptský blok, který vedla Sociální demokracie a Strana svobodných Egyptanů, získal pouze 8,9 % hlasů. Nejsilnější stranou, která se dostala do Lidového shromáždění a nekandidovala v koaličním bloku, byla strana *New Wafd Party* (přeloženo jako Strana delegace) se ziskem 9,2 %, a dále pak Strana středu (*Al Wasat Party*) se ziskem 3,7 %. Levicový blok s názvem Revoluce pokračuje získal v Lidovém shromáždění pouze 7 křesel, což bylo vykládáno jako značný neúspěch.

Prezidentské volby 2012

Prezidentské volby v roce 2012 konané 23. května nepřinesly v prvním kole vítěze. Do druhého kola tedy postoupili Mohamed Mursí - kandidát Muslimského bratrstva - a Ahmed Shafik - na krátkou dobu bývalý premiér Mubarakova režimu v roce 2011. Ačkoli výsledky druhého kola nebyly ještě oficiálně vyhlášeny, oba kandidáti se prohlásili za vítěze voleb. Podle oficiálních výsledků získal Shafik 48,27 % hlasů a Mursí 51,73 %. Rozdíl mezi oběma kandidáty byl přes 882 tisíc hlasů. Druhé kolo voleb nebylo tak dobře organizované jako kolo první - násilnosti v ulicích, údajné nakupování hlasů, volební agitace ve volebních místnostech nebo falešné hlasy mezi příslušníky policie a armády - to vše vrhalo na výsledky voleb velký stín.

Vojenský převrat

Dne 26. července 2013 byl prezident Mursí odstraněn od moci, když prezidentský palác obklíčila armáda a Mursího zatkla za to, že měl údajný podíl na masových vraždách demonstrantů a napojení na Hamás. Mursí byl odvezen na neznámé místo. Ještě před samotným zatčením se konaly v ulicích masové protesty proti prezidentovi. Hlavními iniciátory protestů byly hnutí *Tamarod*, Národní fronta spásy, Mladé hnutí 6. dubna a strana Silný Egypt (*Strong Egypt*).

Po převratu byla nastolena úřednická vláda premiéra Hazem el-Beblawiho. Na této vládě se dvěma ministerskými křesly podílela také sociální demokracie. Dočasným prezidentem se stal Adli Mansour. Muslimské bratrstvo (MB) bylo zakázáno a označeno za teroristickou organizaci. V březnu 2014 pak bylo celkem 529 členů MB odsouzeno k trestu smrti. Prezidentské volby byly naplánovány na léto 2014.

Volby 2014

Druhé prezidentské volby v krátkém sledu se konaly ve dnech 26.-27. května 2014. Jelikož volební účast první den byla tristní, rozhodla se vláda vyhlásit na 27. květen národní svátek, aby pomohla lidem účastnit se voleb. Nakonec z 54 milionů

oprávněných voličů jich šla k volbám sotva polovina (47 %). Značná část politické obce volby bojkotovala, a tím umožnila drtivé vítězství generála Abdela Fattah al-Sisiho, který obdržel 96,91 % všech odevzdaných hlasů. Kandidát levicových stran Hamdeen Sabahi získal 3,09 % hlasů. Mezinárodní pozorovatelé zdůraznili, že některá práva, která pramení z ústavy, byla při volbách porušena.

Politické strany v Egyptě

Po vyhlášení nezávislosti v roce 1922 vznikalo v Egyptě velké množství politických stran. Tento politický pluralismus byl zredukován až v roce 1952. Nejsilnější stranou tohoto období byla *Wafd party*, která vznikla v roce 1918. Právě na její činnost navázala po roce 1978 *The Al-Wafd party (New Wafd)*, která se profiluje jako islámská pro-kapitalistická liberální strana s důrazem na co nejmenší roli státu v ekonomice. Strana se sama označuje za alternativu k Muslimskému bratrstvu.

Období po roce 1953 je charakteristické utlumením politického života. Většina stran fungujících v letech 1922–1950 byla rozpuštěna a oficiálně byl zaveden systém jedné strany. Vládnoucí strana měnila názvy: Liberální strana (v letech 1953–1956), Národní sjednocení (1956–1962) a Arabský socialistický svazek (1962–1976).

V roce 1976 došlo k uvolnění politického života a Arabský socialistický svazek se rozpadl na tři strany: Národní pokroková sjednocená strana (dnešní *Tagammu*), Egyptsko-arabská socialistická strana a Liberálně-socialistická strana. V 80. letech došlo ke vzniku dalších stran – mimo jiné již zmíněná *The Al-Wafd party*. Dalšími relevantními stranami se staly Socialistická strana práce a Národní strana.

Socialistické strany

Mezi relevantní sociálně-demokratické strany lze zařadit Egyptskou sociální demokracii a *Tagammu Party*. *Tagammu* vznikla jakožto levicová odnož Arabského socialistického svazku v roce 1976. Oficiálně se strana jmenuje Národní pokroková sjednocená strana. *Tagammu* se snaží pokračovat v hájení cílů revoluce z roku 1952 - tedy bránění se extrémnímu náboženství, budování sociálního státu a třídní solidarita. Dnes se strana posunula více do středu, a tím se její záběr témat rozšířil na otázky životního prostředí a liberální hodnoty. V roce 2012 strana kandidovala v Egyptském bloku, ale na křesla v parlamentu nedosáhla.

Egyptská sociální demokracie vznikla krátce po svržení prezidenta Mubaraka fúzí dvou menších politických stran. Strana podporuje tradiční témata sociálně-demokratických stran jako je progresivní zdanění, sociální solidarita nebo podpora nezaměstnaných. V roce 2012 byla strana vedoucí silou Egyptského bloku a získala 16 křesel. Egyptská sociální demokracie se poměrně hodně vymezuje vůči propojení státu s náboženstvím.

Muslimské bratrstvo a islámské strany

Nejsilnější stranou v egyptském politickém systému byla až do roku 2014 *Freedom and Justice Party*, kterou založilo Muslimské bratrstvo v dubnu 2011. Oficiálně byla strana na Muslimském bratrstvu nezávislá. Ve skutečnosti byly tyto dvě organizace vzájemně propojeny. Strana se profilovala jako občanská se silným islamistickým pozadím. Z toho pramení její islámský konzervatismus. Strana podporovala volný obchod s důrazem na podporu turismu v Egyptě. Právě turismus se ve volbách v roce 2012 stal dominantním tématem. Největším úspěchem strany byl zisk prezidentského úřadu v roce 2011 (Mohamed Mursí) a drtivé vítězství v parlamentních volbách na přelomu let 2011 a 2012.

Muslimské bratrstvo (MB) vzniklo v roce 1928 jako panislamistická organizace hájící fundamentální kořeny islámu. MB bylo dlouhou dobu v ilegalitě - v roce 1988 založili příznivci MB stranu *Wasat*, kterou ihned vláda zakázala. Ve volbách 2005 příznivci MB získali 20 % všech hlasů, což vedlo k masovému zatýkání. Po pádu prezidenta Mubaraka se MB stalo legální organizací s velkým vlivem na politické dění v Egyptě. Po vojenském převratu rozhodla prozatímní vojenská vláda, že MB je teroristická organizace. Dne 9. srpna 2014 pak Nejvyšší správní soud v Egyptě zakázal činnost také *Freedom and Justice Party*.

Druhá nejvlivnější strana v Egyptě je Strana světla (*Al Nour Party*), která se hlásí k salafismu (wahhábismus), což je sunnitská ortodoxní odnož islámu. Salafisté se snaží následovat „otce zakladatele“ islámu a právě z tohoto směru vznikají nejradikálnější islámské proudy. *Al-Nour* patří mezi proislámské strany, které se snaží státní moc výrazně propojit s náboženstvím.

Nadcházející volby

Politické dění v roce 2014 zapříčinilo zesílení štěpení (cleavages) mezi konzervativními (myšleno islámskými) stranami a stranami podporující současnou politickou situaci, tedy stranami „pro-armádními.“ Posílení tohoto štěpení vedlo k posunu některých stran v politickém spektru: například *Reform and Renaissance Party* se ze středové pozice islámské strany posunula do liberálně-konzervativní pozice tíhnoucí k sekulární politice, a tím pádem se voleb strana rozhodla zúčastnit. Podobně jako *Al-Nour Party*, která v roce 2011 vedla Islámský blok.

Volby, které proběhnou v březnu 2015, zřejmě nepřinesou zásadní změny, jelikož islamistické strany se rozhodly volby bojkotovat. Bojkot islamistických stran a zákaz *Freedom and Justice Party* předznamenávají vítězství sekulárních a levicových stran a hnutí, kterým současný režim vyhovuje. Není také vyloučeno, že se během voleb budou konat masové demonstrace a násilnosti.

Zdroje:

- <http://en.aswatmasriya.com/news/view.aspx?id=87b50dff-c5e2-4b33-9fd8-db68f4b9bd24>
- <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-25796110>
- <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-25515932#TWEET994900>
- <http://www.europeanforum.net/country/egypt>

